

Марія Кашуба

ПЕРЕДМОВА ДО ПУБЛІКАЦІЇ ТЕКСТІВ НІМЕЦЬКИХ РОМАНТИКІВ

Епоха Романтизму в культурі Європи найбільш яскраво проявилася у Німеччині у 1760–1830 рр. Більшість дослідників схильні вважати сформовані діячами цієї епохи ідеї, її дух еталоном для визначення Романтизму як феномена світової культури.

Сутність епохи німецького Романтизму полягає в тому, що у цій культурі поєдналися майже всі ділянки духовної діяльності людини (філософія, наука, міфологія, релігія, мистецтво), усі жанри літературної творчості, яка насправді була всеохопною. Романтизм проповідує свободу людини і нації. Як писав відомий дослідник німецького Романтизму Леонід Рудницький, універсальний, всеохопний дух Романтизму виражає толерантність, яка об'єднує людей та їх духовні надбання в одну велику цілість, де знаходять своє місце розмаїті мотиви: «місячна осяйна ніч», «самотність лісу» і «синя квітка» Новаліса; божественна природа й проста побожність Айхендорфа; в'їдлива, а інколи – навіть і злослива іронія Гайне; еротика «Люцинди» Шлегеля та сюрреалістичні, а то й абсурдні імпульси Гофмана. Мотиви сну і мрій, туги за неосяжним, преекзистенції нещасного кохання, поетичної, трансцендентної любові у стилі *unio mystica* Новаліса – все це творить цю велику безконечну канву німецького Романтизму (див.: [1, с. 17]).

Творчість діячів німецького романтизму представлена романами, поетичними збірками, казками й легендами, історичними та публіцистичними творами, критичними міркуваннями й філософськими узагальненнями тощо. Майже всі дослідники цієї епохи одностайні в думці, що Романтизм є різким запереченням ідеалів Просвітництва з його раціоналізмом, строгістю естетичних форм, пафосними оцінками життя й цивілізації взагалі. Романтизм повертає увагу до ірраціонального, незбагненого й таємничого світу, емоцій і містерій, які недоступні розумові, їх можна лише відчутти й охопити серцем, герой-романтик не вивчає, не пізнає, а переживає події і факти історії чи буденного життя.

Виразом світорозуміння німецького Романтизму була філософія тотожності «Я» і «не-Я» Й. Фіхте, де «Я» є головним арбітром усіх проблем людства, оскільки стоїть у центрі світу. Важливим для світорозуміння романтиків є і твердження Ф. Шелінга про «тотожність суб'єкта і об'єкта» – єдність природи і людського духа як свідомого життя Всесвіту, вчення про світову душу і філософія міфу. Автобіографічна праця «Що я пережив» («Was ich erlebte», 19 томів, (1840–1844) норвежця німецького походження Гайнриха Стефенса вважається важливим документом для пізнання сутності німецького Романтизму.

Представлені читачеві в українському перекладі уривки з праць окремих діячів німецького Романтизму допомагають глибше збагнути зміст цієї загадкової епохи, яка привернула увагу до таємниці людського духу і всесвітнього Розуму.

Ахім фон Арнім (Achim von Arnim) (1781–1831) – письменник, поет, фольклорист, вважається одним із найвизначніших представників епохи. Аристократичне походження й постава викликала захоплення жінок і всього оточення. Ерудит – вивчав філософію, історію, математику, природничі науки, а також право у Гале й Гетингені. Став неперевершеним майстром романтичного оповідання, в якому дійсність межує зі сновидінням. Співвидавець збірки «Чарівний ріг хлопчика» (Des Knaben Wunderhorn, 1805), а також засновник найважливішого публіцистичного органу Гайдельберзького романтизму – Zeitung für Einsiedler (1805–1808). Автор низки новел та романів, основоположник традиції німецького історичного роману.

Йозеф фон Айхендорф (Joseph von Eichendorff) (1788–1857) – поет, прозаїк, драматург, перекладач. Походив із сільського дворянства, любов до природи висловив у ліричних поезіях та оповіданнях. Більшість його віршів, покладена на музику Ф. Мендельсоном, Р. Шуманом і Г. Вольфом, стали народними піснями, завдяки чому Айхендорф прославився як поет-лірик Романтизму, що відчув і оспівав глибини душі німецького народу. Майстерні ліричні новели відображають ніжні почуття людини, що виникають з відчуття єдності з природою і Богом. Писав трагедії і перекладав релігійні драми Кальдерона, автор епічних поем і наукових трактатів, зокрема «Історія поетичної літератури в Німеччині» (1857).

Гайнрих Стеффенс (Heinrich Steffens) (1773–1845) – філософ і природодослідник. Учень Й. Фіхте і Ф. Шелінга, прихильник романтичної натурфілософії, релігійний мислитель-лютеранин. Сприяв поширенню ідей німецького Романтизму в Данії, Скандинавії. Крім автобіографії «Що я пережив», яка має історичну цінність як детальний документ епохи Романтизму, написав «Основи філософської науки про природу» (1809), «Про ідею університетів» (1809), «Антропологія» (2 томи, 1822) та ін.

1. Л. Рудницький. Феномен німецького Романтизму: контури й орієнтири // Мислителі німецького Романтизму / Упор. Леонід Рудницький та Олег Фешовець. – Івано-Франківськ: Вид-во «Лілея-НВ», 2003. – 588 с.